

PROFLANDRIA TIJDINGEN

Netwerk van Vlaamse Ondernemers en Academici

MANIFEST

Vlaanderen Heeft Altijd Betaald

Pro Flandria Belicht De Mythe Van De
Solidariteit Van Zuid Met Noord

De financiële en fiscale transfers van Wallonië naar Vlaanderen in de negentiende eeuw, waarop Wallonië zich beroept om de huidige transfers in omgekeerde richting te verantwoorden, zijn een hardnekkige uit de lucht gegrepen mythe. Dat beklemtoont prof. em. dr. Juul Hannes in zijn boek 'De mythe van de omgekeerde transfers' uit 2007, waarvan Doorbraak zopas een met drie commentaren uitgebreide heruitgave uitbracht.

In zijn voorwoord stelt gewezen Trends-hoofdredacteur Frans Crols dat volgens wijlen Juul Hannes België zelfs ophoudt te bestaan zodra Wallonië één cent moet afdragen aan Vlaanderen. De auteur ziet een onafgebroken stroom van Vlaams belastinggeld naar het zuiden sinds 1830. Hij stelt dat de vier Vlaamse provincies tussen 1832 en 1912 41,5% van de meer dan 3,4 miljard frank directe belastingen (grond-, bedrijfs- en personele belastingen) afdokten en de Waalse slechts 34,1%. In de periode 1832-1840 bracht Vlaanderen zelfs iets meer dan 50% in het laatje en Wallonië 32%. Over het ganse tijdvak betaalde een Vlaams gezin 18,36% meer dan een Waals en telde Vlaanderen met zijn kroostrijkere gezinnen per hoofd 6,1% meer neer. Tussen 1832 en 1912 bracht Wallonië met 40% van de gezinnen en 38,2% van de inwoners amper 34,1% van deze belastingen of 200 miljoen BEF te weinig in.

De grondbelasting leverde in Vlaanderen 727,5 miljoen BEF op tegenover 668 miljoen in Wallonië en 362 miljoen in Brabant. Men weigerde bovendien de werkelijke evolutie van de waarde van bedrijfsgebouwen in rekening te brengen. Na 1850 leidde de industriële en demografische groei van Wallonië er tot meer woningen en fabrieksgebouwen, maar dat blijkt nauwelijks uit de grondbelasting. Doordat geen corrigerende perequatie doorgevoerd werd, werd Wallonië niet belast conform de reële huurwaarde van gronden en gebouwen. Over de gehele periode betaalde een Vlaams gezin 5,9% meer grondlasten dan een Waals.

Het patentrecht (bedrijfsbelasting) bracht 180 miljoen op in Vlaanderen, 171 miljoen in Wallonië en bijna 150 miljoen in Brabant. De basiswetgeving uit 1819, die een veel te laag maximumbedrag per bedrijf of bedrijvigheid vastlegde, bleef tot het einde van de periode van kracht. Hoewel Wallonië tussen 1871 en 1912 een enorme industriële ontwikkeling beleefde, lag de bedrijfsbelasting per gezin er ge-

middeld lager dan in Vlaanderen.

Een megabedrijf met 2.500 arbeiders betaalde niet meer dan eentje met 300 of 500 arbeiders. Bovendien varieerde het bedrag voor talrijke bedrijvigheden volgens het bevolkingscijfer van de gemeente waarin het bedrijf was gevestigd, waardoor hetzelfde bedrijf in een grote stad vier keer meer betaalde dan in een dorp. Pas in 1873 werd beslist om de taxatie aan te passen aan de resultaten van de volkstellingen; voordien genoot een dorp dat intussen was uitgegroeid tot een stad van het laagste tarief, waardoor Vlaanderen veel zwaar belaste steden en Wallonië veel fiscaal goedkope dorpen telde.

Tegen het eind van de negentiende eeuw nam het aantal naamloze vennootschappen sterk toe en stegen ook de belastingen. In Wallonië was die toename niet spectaculair, in tegenstelling tot in Brabant (Brussel) waar de grote nv's hun zetel hadden. Juul Hannes besluit hieruit dat de winsten van Waalse bedrijven in Brussel werden geteld en verdeeld.

Weeldebelasting

De personele belasting had betrekking op de uitgaven van gezinnen die een bepaalde welstand ten toon spreidden. De Vlaamse provincies brachten hier 519 miljoen BEF op, de Waalse 332 miljoen en Brabant 327 miljoen. Na 1830 werd nooit gepoogd om deze belasting te moderniseren. In 1846 betaalden 46,3% van de Vlaamse en 35,4% van de Waalse gezinnen deze weeldebelasting; bovendien dokte een Vlaams gezin 10,5% meer af dan een Waals.

In 1900 trof de personele belasting 46,9% van de Vlaamse en 40,6% van de Waalse gezinnen; een Vlaams gezin betaalde toen 31,7% meer dan een Waals. In 1859 bracht Vlaanderen inclusief Vlaams-Brabant 60,5% van de directe belastingen op en Wallonië 39,5%. De industriële en demografische explosie van Wallonië

leidde er wel tot een iets hogere fiscale bijdrage want in 1892 bracht Vlaanderen 56,5% in en Wallonië 43,5%. 40,9% van al deze belastingen werd opgehaald in Vlaanderen tegenover 35,1% in Wallonië en 24% in Brabant. Los van Brabant betaalde Vlaanderen 53,8% en Wallonië 46,2%. Een Vlaams gezin hoestte gemiddeld 13% meer op dan een Waals. In de Vlaamse provincies werd voor 504 miljoen BEF aan erfenisrechten verzameld, in de Waalse 360 miljoen en in Brabant 343 miljoen. Een Vlaams gezin was gemiddeld 36,1% rijker dan een Waals en in Vlaanderen waren de nalatenschappen per inwoner 22% hoger. De wetgeving viseerde immers vooral onroerend goed en de hoge Vlaamse pacht- en huurprijzen werden doorgerekend in de grond- en personele belastingen en dus ook in de erfenisrechten. Voeg daarbij dat de overheid weigerde een kadastrale perequatie uit te voeren of de personele belasting aan te passen aan de werkelijkheid en je krijgt een ernstige scheeftekening.

Bij de indirecte belastingen onderscheidt de auteur douanerechten, accijnsrechten en het registratie-, hypotheek-, zegel- en griffierecht. De overheid inde bijna 12 miljard goudfrank tussen 1832 en 1912. Vlaanderen bracht daarvan 44% op, Wallonië 30,4% en Brabant 25,6%.

In Vlaanderen werd 987 miljoen BEF of 52,3% van alle invoerrechten opgehaald, waarvan liefst 368 miljoen in de haven van Antwerpen terwijl de Waalse koolmijnen nauwelijks werden belast. Op ingevoerde of in het land geproduceerde goederen als bier, wijn, jenever en suiker werden zware accijnsrechten geheven. In de vier Vlaamse provincies werd 1,5 miljard BEF geïnd, in Wallonië 866 miljoen. Het verschil van 634 miljoen is groter dan de totale opbrengst van de bedrijfsbelasting in de periode 1832-1912. Bovendien ging een groot deel van de accijnsrechten vanaf 1860 naar het Gemeentefonds, in 1885 alleen al bijna 20 miljoen BEF, dat niet in de overheidsboekhou-

ding werd opgenomen.

De registratie-, hypotheek-, zegel- en griffierechten leverden in Vlaanderen, Wallonië en Brabant respectievelijk 787, 779 en 655 miljoen BEF op. De hypotheek- en zegelrechten tonen wel de belangrijke economische activiteit in Wallonië aan, maar de auteur betreurt dat die niet weerspiegeld wordt in de bedrijfsbelasting.

Drie commentatoren

In de geactualiseerde uitgave van Juul Hannes' boek met als boventitel 'Vlaanderen betaalt' laten ook drie commentatoren hun licht schijnen over de transfers. Trends-journalist Alain Mouton merkt op dat de transferpublicaties zich beperkten tot Vlaanderen, terwijl Wallonië ze doodzweg of toeschreef aan egoïsten die de nationale solidariteit in het gedrang brachten. Het Leuvense onderzoeksinstituut Vives schatte ze echter op minstens 6,4 miljard euro per jaar en de Nationale Bank van België (NBB) hanteerde in 2008 vergelijkbare cijfers. In Wallonië beweerde de school rond UCL-econoom Michel Quévit dat de Belgische overheid ook investeerde in de economische ontwikkeling van Vlaanderen (de havens van Antwerpen en Zeebrugge, het Albertkanaal) om Wallonië aan de industriële top te houden, terwijl de Naamse professor Robert Dechamps van het Centre de recherches en Économie Régionale et Politique Économique (CERPE) opriep tot zelfkritiek en de miljardenstromen deels een Waalse verantwoordelijkheid noemde. Ze hebben volgens hem te maken met de hogere Waalse uitgaven in de gezondheidszorg en de lagere sociale bijdragen en belastingen; een hogere Waalse werkzaamheidsgraad zou deze transfers doen afnemen. Hij bepleitte ook een grote fiscale autonomie voor de deelstaten. Volgens de Leuvense economen André Decoster en Willem Sas stroomde in 2017 zowat 6,5 miljard euro of 1.000 euro per Vlaming van Vlaanderen naar Wallonië en in januari 2021 al 6,864 miljard naar andere ge-

westen. Net als CERPE doen zij deze stromen echter af als interpersoonlijke i.p.v. interregionale solidariteit.

Geert Jennes, geaffilieerd onderzoeker bij Vives, stipt aan dat de cultuurgrens tussen Vlaanderen en Franstalig België, waardoor Franstaligen niet erg geneigd zijn om in Vlaanderen te gaan werken of er handel mee te drijven, de federale transfers van noord naar zuid in stand houdt. Erger nog zijn de interesttransfers via de Belgische federale staatsschuld: Vlaanderen heeft vele jaren 3 tot 5% van het Belgische bruto binnenlands product (bbp) of 5 tot 8% van zijn eigen bbp naar Franstalig België overgedragen, goed voor 13 tot 21 miljard euro of 1.900 tot 3.300 euro per Vlaming per jaar. Deze transfers zijn te wijten aan de wurgende interestlasten (tot meer dan 11% van het Belgische bbp in 1990-'93) die de voorbije decennia op die staatsschuld moesten worden betaald. Nochtans hadden de impliciete Vlaamse overschotten in de federale begroting tegen eind jaren '90 van vorige eeuw de Vlaamse belastingbetaler integendeel jaarlijkse interestopbrengsten moeten opleveren! Bovendien is van een terugverdieneffect geen sprake: hoe meer transfers plaatsvinden van rijkere naar armere streken hoe meer de inwoners van armere streken worden aangemoedigd om er te blijven i.p.v. werk te zoeken in de rijkere streken. Alleen belastingautonomie van de deelstaten kan het Monster van Loch Ness van de Belgische begrotingstransfers bezweren.

Hogere activiteitsgraad

Didier Paquot, onderzoeksdirecteur bij het Institut Destrée in Namen, noemt de financiële transfers het gevolg van het sterk economisch uiteengroeien van de regio's. Hij benadrukt dat de loonmassa (aantal gesalarieerden x gemiddeld salaris) in Wallonië omhoog moet om er het primaire inkomen, 20% lager dan in Vlaanderen, op te krikken. Daarom moet de zwakke Waalse tewerkstellingsgraad, de verhouding tussen het aantal banen

en de bevolking tussen 20 en 64 jaar, stijgen. In 2018 bedroeg die 63,7% tegenover 74,6% in Vlaanderen; om dezelfde tewerkstellingsgraad te halen zou Wallonië 229.386 extra banen moeten scheppen, wat 11,8 miljard euro supplementaire inkomsten zou opleveren en de kloof tussen Vlaanderen en Wallonië tot een derde terugbrengen. Vooral de sterk verslechterde werkgelegenheidsratio Wallonië/Vlaanderen tussen 1981 en 1995, die nadien hoogstens stabiliseerde, zorgde in het zuiden voor een primaire loonafstand en voor de transfers tussen de gewesten. Het 'Contrat d'Avenir' in 1999 en de drie Marshallplannen tussen 2005 en 2017 leidden wel tot een ondernemings- en privévriendelijkere en innovatieve mentaliteit, maar de resultaten bleven onder de verwachtingen. Bovendien vergt een industriële omschakeling verschillende decennia. Intussen kan Wallonië misschien inspiratie opdoen in Scandinavië, Nederland en Duitsland waar respectievelijk in de jaren '80 en '90 van vorige eeuw en begin deze eeuw een sterk aangepast arbeidsmarktbeleid werd gevoerd.

De financiële transfers van noord naar zuid beroeren ook elders de gemoederen. Zo belichtte Pieter Bauwens op 24 juni in Doorbraak een recente Franse studie van Eric Dor die de transfers van 7,14 miljard euro in 2018 van Vlaanderen naar de andere gewesten bevestigt; Wallonië int netto 6,25 miljard en Brussel 895 miljoen. Iedere Vlaming betaalt gemiddeld 1.087 euro per jaar, elke Waal en Brusselaar krijgt gemiddeld 1.721 en 744 euro. Eric Dor vermijdt echter angstvallig om dit in een communautaire context te kaderen, bestempelt deze geldstromen als interpersoonlijke solidariteit en wijst erop dat ze ook de andere richting kunnen uit gaan; zo is Waals-Brabant een nettobetalen en Limburg een netto-ontvanger. De grootste nettobetalers zijn het arrondissement Leuven met 4.132 euro per inwoner per jaar, Halle-Vilvoorde met 4.096 euro en Waals-Brabant met 3.402 euro. De grootste netto-ontvanger is Charleroi met 5.328 euro.

17 van de 43 Belgische arrondissementen, elf Vlaamse en zes Waalse, zijn nettobetalers en 26, waarvan 14 in Wallonië en elf in Vlaanderen en Brussel, zijn nettobegunstigden. Arrondissementen zijn evenwel irrelevant voor belastingen of de sociale zekerheid. Dor noemt de stromen van interpersoonlijke solidariteit tussen de Belgische gewesten ook vrij laag in vergelijking met die van nettobetalers in andere landen (de regio Hamburg, Beieren en Baden-Württemberg in Duitsland, Île-de-France in Frankrijk en Madrid in Spanje). In het licht van het aandeel in het bbp of bruto regionaal product - de regio Hamburg heeft het hoogste bbp van Duitsland - zijn onze transfers evenwel torenhoog.

Besluit

De geldstromen vormden steeds een eenrichtingsverkeer van noord naar zuid en omvatten duizelingwekkende bedragen; zo heeft Vlaanderen volgens Geert Jennes via de Belgische federale staatsschuld alleen al tussen 1970 en 2016 cumulatief 2,5 tot vijf keer zijn bbp verloren en in die periode “voor niets gewerkt”. Het is dan ook onbegrijpelijk en zelfs pervers dat sommigen, zelfs in Vlaamse hoek, deze interregionale financiële transfers trachten te relativeren of op een intellectueel oneerlijke manier trachten te vergoelijken als interpersoonlijke solidariteit. Deze discussie is ook belangrijk met het oog op de afbetaling van de Belgische nettoschuld, die mede door de coronamaatregelen eind januari dit jaar al was opgelopen tot bijna 420 miljard euro. Iemand zal die afgrond diepe put moeten dempen, en men kan al raden wie. Het zou goed zijn dat deze crisis en haar financiële gevolgen eindelijk een wake-up call wordt voor alle zich blauw betalende Vlamingen. Want wie niet horen wil...

Johan Lambrechts